

МОРАЛЬ ТА ПОЛІТИКА – ОПОРНЕ ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОРІЇ

Ізюменко О.І., студ. гр. ТМ-52

На взаємозв'язок політики та моралі вирішальний вплив робить характер суспільства, пережита епоха, що панує соціокультурне середовище. Одна справа політика й мораль у традиційному суспільстві, де головне - це інерція свідомості й поведження. Зовсім інша ситуація виникає з переходом в епоху техногенних цивілізацій. Іншими словами, і в моралі, і в політиці живуть епохи особливості культурної спадщини й традицій, розкриваються біологічні риси націй і рас. У традиційному суспільстві немає окремих груп, усі злиті колективно. Усвідомлення людини особистістю, членом групи, протиставлення моралі однієї людтні до моралі іншої ще не відбувається. В епоху традиційних суспільств була характерна нерозділеність політики й моралі. Особливо чітко це виявилось, та й продовжує проявлятися в найбільш стійких районах традиціоналізму - на Сході. Конфуцій бачив у самовдосконаленні основу гарного керування, не вірив у регулюючу чинність закону. Він уважав, що народ буде уникати його, при цьому не випробовуючи сорому. Чеснота оголошувалася єдиним, що може підкоряти людей порядку, тому що із чеснотою народ буде знати сором.

Плутарх висував моральні вимоги до правителя: довіряти безчесному владу подібно божевільному дати шаблю. Для Аристотеля очевидно, що в політику повинні брати участь гідні. М. Маблі називав політику суспільною мораллю, а мораль - приватною політикою. Гарна політика, по Маблі, не відрізняється від здорової моральності. Руссо прагнув до з'єднання політики й моралі: хто захоче вивчати окремо політику й мораль, той нічого не зрозуміє ні в тій, ні в іншій, і все, що є моральним злом, є злом і в політиці. Т. Джефферсон вважав, що все мистецтво керування міститься в мистецтві бути чесним.

Древня традиція єдності політики й моралі приходять у новий час, у ранній марксизм, в усі сучасні ідеології, хоча розуміння самої моралі й політики дається різне. Так, в Установчому Маніфесті Інтернаціоналу, підготовленому К. Марксом і Ф. Енгельсом, війни, які вели європейські держави, називаються грабіжницькими, мета їхньої зовнішньої політики - злочинна.

Одночасно для західної культури було характерно й протилежний напрямок політичної думки та практики: поділ політики і моралі та суперечка про їхню першість. У цьому знайшло вираження складного й суперечливого

процесу розподілу влади, контролю та оцінки однієї влади від іншої та запобігання абсолютної влади в суспільстві.

У житті ще античного світу стали розрізнятися “архе” і “анархе”, тобто порядок, забезпечуваний владою, і відсутність влади й порядку. Політика ідентифікувалася з діяльністю публічної влади та визначенням основ функціонування приватного права. У політиці регулювання йде з акцентом на функцію, що здобувається носієм влади завдяки консолідації роз'єднанню груп, лідерству, народженню соціальних структур. У моралі - акцент робився на вимоги до індивіда на основі подань про добро й зло, про борг, справедливість, честі, безчесті.

У часи переродження феодальних відносин у буржуазні й формування нової культури політика й мораль ще більше розходяться. Утворюються свої сфери впливу. Поява світських держав означало узаконювання звільнення політики від релігійних догм.

У теорії провісником поділу політики й моралі був Н. Макиавеллі. К. Маркс і Ф. Енгельс писали, що починаючи з Макиавеллі “теоретичний розгляд політики звільняв від моралі, і по суті справи, був висунутий постулат самостійного трактування політики”.

Суть традиції, закладеної Н. Макиавеллі, укладалася в тім, що політичні цілі досягаються політичними коштами. Політик, що керується тільки принципами абсолютного добра, пропаде, тому що живе серед людей, що орієнтуються на інші принципи. Треба вибирати менше зло в ситуації конфлікту з моральними цінностями, але використання зла неминуче. Для досягнення обраної політичної мети загальноприйнята мораль не може бути перешкодою. Макиавеллі дійшов висновку, що засоби повинні відповідати меті.

Ідейною основою політизації моралі в радянському суспільстві була ленінська постановка питання про комуністичну мораль. Для комуністів, вважав Ленін, моральність підлегла інтересам класової боротьби пролетаріату, що творить нове суспільство.

Політизація моралі відкриває шлях до героїзму, згуртованості, самовідданості частини суспільства, особливо частини молодого покоління. Але разом з тим вона зосереджує енергію не на людині, його внутрішньому світі й мотивах, а на зовнішні для людини цілях, сприяє роздвоєнню особистості, насаджує неправду, терпимість до неправди, байдужність і навіть жорстокість до тих, чий інтереси не вписувалися в політичну мету.

Комуністична ідеологія в нашій країні виявилася настільки потужним явищем, що в корені змінила загальний ряд моральних норм; більша їхня частина, що особливо регулює відносини людини із суспільством,

деформувалася, була підлегла цілям будівництва далекого комунізму в себе в країні й в усьому світі.

Спроби замінити мораль політикою, моральні авторитети політичними частково вдалися. Зникла індивідуальність, що почала швидко розвиватися в капіталістичній Росії. Вона викорчувувалася єдиної для всіх ідеєю комунізму, боротьбою з постійними ворогами, ворожістю до “несоціалістичного”, загальним обожнюванням і захватом перед вождями. Моральна цінність людини як основа способу життя виявилася затоптаною. Затверджувалося, що виробничий колектив - основний осередок у суспільстві. Морально було вторгтися в особисте життя, указувати, що можна читати й дивитися. Морально було розтринькання народного багатства в допомогу військовим режимам у різних країнах. Військова підтримка служила предметом гордості й способом виправдання “тимчасових труднощів” всередині країни.

Уже Сенека - свідок деградації моральності римських правителів - висловлює думку, близьку до затвердження абсолютної першості моралі над цілями й коштами володарювання.

Наук. кер. – канд.істор.наук, доц. Панченко А.І.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА – НАЙВАЖЛИВІША ЧАСТИНА СОЦІАЛЬНОГО КЛІМАТУ СУСПІЛЬСТВА

Щербак Є.О., студ. гр.ТМ-52

Процеси перетворень в суспільстві потребують адекватних змін у сфері політичної свідомості та політичної культури. Їх формування є складним процесом інтеріоризації та екстреріоризації соціальних цінностей, політичних знань і досвіду, соціальної активності громадян та їх об'єднань. Тут важливу роль відіграє взаємодія важливих чинників, які визначають політичну свідомість, політичну поведінку та діяльність громадян.

Важливо розглядати політичну культуру не просто як показник рівня демократії в суспільстві, а й як чинник та детермінанту її становлення, оскільки демократія найбільшою мірою представляє політичну культуру. Тому становлення демократичного суспільства потребує якісно нових засад суспільної взаємодії, відносин між особистістю та державою. Проголошення суверенітету й незалежності України, демократичного шляху розвитку зумовлює потребу реформувати політичну культуру. Для того, щоб Україна стала самостійною, тобто здатною адекватно вирішувати проблеми свого суспільного життя, сформуватися має перш за все належна культура у громадян України. Якою буде ця культура – такою буде і Україна. Будь-яка політична, економічна, правова, моральна і т.п. реформа приречена на провал,